

ПРОФЕСОР МИЛИСТЮ БОГА
(до 85-річчя від дня народження
члена-кореспондента НАН України М. Й. Ядренка)

PROFESSOR BY THE GRACE OF GOD
(on the 85th anniversary of Corresponding Member
of the NAS of Ukraine M. Yo. Yadrenko)

Із Ніжином пов'язано імена багатьох видатних людей — науковців, літераторів, дипломатів, дослідників. Однією з таких видатних особистостей є член-кореспондент НАН України Михайло Йосипович Ядренко.

Народився в селі Дрімайлівка Ніжинського повіту Чернігівської губернії 16 квітня 1932 р. у селянській родині. Батьки та дід працювали в колгоспі. Виховували Михайла дід Юхим Карпович і бабуса Варвара Тарасівна, котрі привили дитині любов до рідного краю, рідної природи. У п'ять років, завдяки дідові, почав читати. Першими книжками хлопця були буквар і «Кобзар» Т. Г. Шевченка. Любов до книжки Михайло Йосипович проніс крізь усе життя. Коли йому виповнилося 7 років батьки переїхали до Ніжина.

Освіту юнак отримував спершу в Ніжинській середній школі № 1, згодом — у Чернігівській неповно-середній школі № 4. Із 1947 р. продовжив навчання у Ніжинській середній школі № 4. Закінчивши школу із «Золотою медаллю», вступив до Київського державного університету на механіко-математичний факультет.

А далі — наукова та викладацька діяльність. Член-кореспондент Національної академії наук України (з 1990 р.), завідувач кафедри теорії ймовірностей і математичної статистики механіко-математичного факультету Національного університету імені Т. Г. Шевченка (з 1961 по 1998 рр.) — видатний український математик, професор, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Тридцять три роки Михайло Йосипович Ядренко завідував кафедрою теорії ймовірностей в університеті. За цей час кафедра неодноразово відзначалась як найкраща в університеті.

«Лекції Михайла Ядренка просвітлювали і розум, і серце, і душу. Його одержимість математикою збуджувала, породжувала адекватне ставлення до науки і в учнів, і в студентів. За кожним словом і формулою відчувався потужний енергетичний заряд. Михайло Ядренко володів рідкісним даром — переливати свій талант, свої знання, свої сили

й енергію в слухачів. Легко і красиво доводити навіть найскладніші теореми. І ще він був надзвичайно доброзичливим, чуйним, м'яким, добрим, уважним, лагідним у ставленні до всіх, і таким суворим і вимогливим — до самого себе». Такими словами згадує М. Ядренка доктор фізико-математичних наук, професор Національного технічного університету України «КПІ імені І. Сікорського» Н. О. Вірченко.

Під керівництвом М. Ядренка захистили дисертації 45 кандидатів фізико-математичних наук. Докторські дисертації захистили десять осіб. Майже всі послідовники, учні, колеги відзначають, що Михайло Йосипович був викладачем «від Бога». «Професор милістю Бога» — як написав про нього академік Національної академії наук України В. С. Королюк: «Він мав унікальні здібності викладача, педагога і вченого, які притягували до нього талановиту молодь. Ентузіазм Михайла Йосиповича в підготовці наукових кадрів був вирішальним для розвитку наукової діяльності нашої школи».

Великий вклад М. Й. Ядренко здійснив як організатор і незмінний голова журі в проведенні всеукраїнських математичних олімпіад.

Багато зусиль учений приклав для популяризації та поширення математичних знань, зокрема велику увагу приділяв проведенню на телебаченні науково-популярних програм із математики. Михайло Йосипович — автор численних науково-популярних книжок із математики, головний редактор збірників «У світі математики» (1969–1989 рр.), а з 1959 р. — однойменного журналу для школярів, студентів, учителів, викладачів.

Республіканська заочна фізико-математична школа під керівництвом М. Й. Ядренка виховала чималу плеяду математиків.

З 1970 р. за ініціативою М. Й. Ядренка виходить науковий журнал «Теорія ймовірностей та математична статистика», який повністю перевидається в США. Це видання відіграло значну роль у розвитку Київської наукової школи теорії ймовірностей.

Як науковець М. Й. Ядренко знаний в світі роботами з теорії випадкових полів та їх статистичного аналізу. Особливо відзначається монографія «Спектральна теорія випадкових полів», яка була перевидана англійською в США та відзначена премією Міністерства освіти України.

М. Й. Ядренко був одним з головних ініціаторів впровадження в Україні математичної спеціальності «Статистика» зі спеціалізаціями: «Фінансова і актуарна математика», «Математична економіка та екометрика», «Приклад та статистика».

М. Й. Ядренко першим в Україні почав читати лекції з математики страхування життя та теорії ризику.

Любов до книжки, до читання, привита в дитинстві дідусям, суп-

роводжувала його все життя. Ще під час окупації в Ніжині Михайло був чи не найактивнішим відвідувачем бібліотеки. Згодом інтерес молодого хлопця переключився на математику. Свого вчителя математики Григорія Миколайовича Тюпу Ядренко згадує добрим словом неодноразово. З цього часу книжки з математики стали для нього настільними. Ще навчаючись у школі, М. Й. Ядренко бере участь в математичній олімпіаді в м. Києві та посідає на ній друге місце. Але сам Ядренко свою роботу оцінив як невдалу, бо з п'яти завдань вірно розв'язав тільки чотири і тому навіть не намагався дізнатися про остаточні результати. І тільки вступивши до університету, дізнався про свій успішний дебют.

Про надзвичайну скромність цієї людини говорить і такий факт: на четвертому курсі його курсова робота містила низку нових формул для ймовірності випадкових подій, пов'язаних із випадковими блуканнями. Ця робота була опублікована в університетському журналі. Згодом окремі з цих формул перевідкривались іншими дослідниками. І перша стаття Михайла Йосиповича, і статті інших дослідників на цю тему з викладенням матеріалу зберігаються в Ніжинському краєзнавчому музеї.

Після смерті М. Й. Ядренка, 28 вересня 2004 р., кафедра теорії ймовірностей Київського національного університету імені Т. Шевченка провела міжнародну наукову конференцію «Сучасна стохастика: теорія застосування», присвячену пам'яті М. Й. Ядренка, був виданий бібліографічний показник його праць із нарисами життя та творчості. На механіко-математичному факультеті КНУ відкрита меморіальна аудиторія М. Й. Ядренка.

Дочка нашого земляка — Ольга Михайлівна Ядренко, вшановуючи пам'ять батька, передала до Ніжинського краєзнавчого музею його документи, нагороди, статті. І ми щиро вдячні Ользі Михайлівні за такий щедрий дар на згадку про чудову людину, видатного вченого, члена-кореспондента Національної Академії наук України, професора, Лауреата Державної премії України в галузі науки та техніки, автора більш ніж 250 наукових праць, 24 підручників і навчальних посібників.

*Тетяна Олександрівна ДІДЕНКО,
науковий співробітник
Ніжинського краєзнавчого музею імені І. Спаського*

*Tetiana DIDENKO,
Research Fellow of
I. Spassky Local History Museum of Nizhyn*